

Josep Clara i Resplandis

ESGLÉSIA I PODER: DE LA SEGONA REPÚBLICA AL FRANQUISME

Parlar d'Església i poder, en un lapse de temps llarg i accelerat, com ho és el que s'escolà entre la II República i el franquisme, implica, primerament, haver de distingir diversos períodes: dos en l'etapa de la República i dos més, en l'anomenada era de Franco. En l'etapa republicana, el temps de pau i el de la guerra. En el franquisme, el temps del nacionalcatolicisme i el nou temps marcat per la incidència del Concili Vaticà II.

Mentre que el concepte de “poder” és el mateix al llarg d'aquests temps, com a sinònim d'*autoritat, força, domini, jurisdicció*, la definició d'“església”, sí que experimentà una mutació important. La definició tradicional que trobem en els catecismes i en els manuals del batxillerat, quan la Religió era una assignatura obligatòria, ens diu que l'església “és una societat de tots els fidels cristians, els quals sota el magisteri i l'autoritat del Pontífex Romà i els bisbes, persegueix la salvació eterna, amb la professió de la mateixa fe, la pràctica dels mateixos preceptes i la recepció dels mateixos sacraments”.

Amb la doctrina del Vaticà II a la vista, vam haver de retallar-la i canviar-la, per una altra molt més curta i senzilla, que afirmava que l'Església “és el poble de Déu”. De l'Església institució, es pretenia d'anar cap a una Església comunitat. Per això, paraules com *pluralisme, diàleg, servei, clergyman...* sonaven més que *jerarquia, dogma, disciplina* o *sotana*.

La República i la Guerra Civil

Durant la II República, la diòcesi de Girona va ser regida per tres prelats: Josep Vila Martínez, que havia efectuat l'en-

trada el març de 1926 i morí, el setembre de 1932; Joan Perelló, bisbe de Vic, que actuà com a administrador apostòlic fins a la consagració de Josep Cartaïa, el mes d'abril de 1934, que protagonitzà fins a l'any 1963, un dels pontificats més llargs en la història de la diòcesi.

Si haguéssim de definir en una frase l'actuació del valencià Josep Vila, es podria concloure que fou el bisbe de la dictadura de Primo de Rivera. Un bisbe de tarannà integrista, acomodaticí a les ordres del govern, que permetia l'actuació dels audaços i dels aduldors que l'envoltaven, però que era bo per als més necessitats. Va ser el bisbe que es posà d'acord amb el governador civil, per traduir el catecisme al castellà, i que en 1930 signà una carta pastoral, en la qual considerava que només la monarquia i la dictadura eren els sistemes polítics no condemnables. El comunisme, el sindicalisme, l'ensenyament laic, i també la república i la democràcia, eren presentats com a contraris de l'ordre, la religió, la pàtria i la família.

Si ja abans de la II República era antirepublicà i combatia la democràcia, no ens ha d'estranyar que, l'octubre de 1931, fos tractat de “lacaï de les institucions caducades i enecat puntal de totes les dèries anticatalanes” i que se li demanés la dimissió. “No se n'ha adonat que a Girona hi fa nosa? No sap que no el volem a Girona?” es preguntava un setmanari escrit per gent poc extremista, vinculada a posicions catalanistes de centre.

Les relacions cordials que havia tingut amb els homes de la Dictadura contrastaren –no podia ser d'una altra manera– amb l'hostilitat que hagué de conèixer durant els primers anys republicans, que ell creia que eren inspirats per la maçoneria.

La República va representar el final de l'Estat confessional catòlic. La nova Constitució de 1931 va deixar ben clar que era garantida la plena llibertat de consciència, el dret de professar i practicar qualsevulla religió, que totes les confessions serien sotmeses a una llei especial i que l'Estat no les afavoriria ni les auxiliaria econòmicament. La secularització de cementiris va fer-se realitat, perquè era una vella aspiració republicana que enllaçava amb la idea de supremacia del poder civil.

La pèrdua de poder va ser un cop fort per a l'Església catòlica, acostumada a viure del pressupost, i això la dugué a resistir i a replegar-se sobre ella mateixa. El capítol que Claudi Ametlla dedica, a les seves memòries, al bisbat de Girona és un testimoniatge interessant d'aquesta reacció. Ametlla, un home moderat, republicà i catòlic, fou governador civil en 1931-32 i hagué de tractar especialment amb el vicari general de la diòcesi (que es deia Gimeno i no Naranjo, com ell apunta). Ens el pinta preocupat, més que res, perquè els capellans havien deixat de cobrar el sou del govern, i interessat a combatre la República. Quan li va demanar permís per celebrar la processó de Corpus de 1932 –la de 1931 s'havia fet sense problemes–, la resposta d'Ametlla fou positiva i va donar-li tota mena de seguretats.

“Però –recorda Ametlla– la processó no es va fer. No es va fer perquè no ho volgueren les autoritats eclesiàstiques, sota el pretext fal·laç que podien ocórrer topades i agressions, que res, en la situació de Girona, no justificava. La ciutat es veié privada aquell any d'una festa tan vistosa i popular. Amb la maniobra, aquelles autoritats creien influi-

gir una gran fiblada al règim. Allò de “sabotejar la República”, hi tenia una perfecta aplicació”.

Quan va morir el bisbe Vila, el setembre de 1932, el cardenal Vidal i Barraquer fou informat, sobre la divisió interna del capítol de Girona i del predomini dels qui desautoritzaven el cardenal i es resistien passivament a les orientacions conciliadores, d’acord amb la Santa Seu, tot seguint una via possibilista. Aquest sector, influït per *El Correo Catalán*, pel tradicionalisme, es dedicava a la difamació, l’hostigació de l’enemic i oblidava el treball de reorganització interior, a part de posar pals a les obres religioses que no eren de la seva corda. Aquest sector era el que hauria assumit la màxima representació de l’Església gironina, si Vidal i Barraquer no hagués pres mesures per impedir-ho.

Vidal, doncs, aconsellà el nunci de Madrid perquè, en comptes d’un vicari capitular, es nomenés un administrador apostòlic, càrrec que va recaure en el bisbe de Vic, Joan Perelló, que hagué de fer alguns viatges a Girona per nomenar un governador eclesiàstic com a col·laborador més directe. Però des de la distància, Perelló no pogué impedir la divisió política dels catòlics en les eleccions del novembre de 1932, per elegir els representants del Parlament de Catalunya. Els tradicionalistes s’atribuïren el nom de catòlics en el títol de la candidatura, que el bisbe no sabé o no volgué desautoritzar. De fet, el tradicionalisme aplegava el sector més integrista dels capellans i laics, mentre que el més obert es decantava per la Lliga. En els temples, però, es va repartir propaganda electoral de la “candidatura catòlica” i en els actes del partit tradicionalista, hi concorregueren sacerdots i seminaristes.

Josep Cartaïà, proposat pel cardenal Vidal i Barraquer, va ser el primer bisbe en la moderna història d'aquest país, nomenat directament pel Vaticà, sense intervenció política. Vidal el definia com a hàbil, enèrgic i prudent, però si aprofundim en l'aspecte ideològic, cal dir que sintonitzava més amb Gomà, en una línia de pensament politicoreligiós més intransigent que la defensada pel cardenal de Tarragona.

En la campanya electoral de 1936, l'Església de Girona s'arreglerà amb el Front de dretes, però després del triomf del Front d'esquerres ni s'alterà l'ordre, ni es disparà cap tret, ni fou destruït cap temple. La derrota de l'alçament militar de 1936 sí que va ser seguida per una onada general d'anticlericalisme.

Per als grups més radicals, la religió era l'opi del poble, i els temples, el símbol de l'opressió secular, de l'enemic social a batre. Per això, gairebé tots, van ser assaltats i cremats parcialment. Quan fou assaltat el palau episcopal, es va divulgar que hi havien estat trobats més de 31 milions de pessetes. No ho eren, tanmateix, en diner efectiu, sinó en valors del deute perpetu i amortitzable, o en valors industrials i companyies de solvència que, després de la contesa bèl·lica, el bisbe es preocupà de recuperar.

La Guerra Civil va tenir un fort impacte sobre la clerecia diocesana. La persecució religiosa va comportar la mort violenta de 195 capellans, 74 religiosos i 3 seminaristes. Es va perseguir el sacerdot o el religiós pel sol fet de ser-ho, però també per la confusió entre l'Església catòlica i les classes dominants, per l'odi secular a una institució allunyada del poble i contrària als avenços socials promulgats per la República. El nombre de capellans immolats representà el

21% dels efectius de 1936, xifra que encara fou superada a Lleida (65 %), Tortosa (61%), Vic (27%) i Barcelona (22%). Els sacerdots abatuts, més que altes jerarquies de la institució (cap canonge de la catedral no va ser assassinat), foren els de poble, perquè en el medi rural hi hagué més facilitat per a l'actuació dels grups revolucionaris.

Així mateix, 520 seglars van morir assassinats, al bisbat de Girona, en la rereguarda republicana. El redactor anònim de l'informe oficial sobre la qüestió va tenir el do de no fiar-se de les qualificacions que, en aquelles dates de postguerra, generalitzaven a tort i a dret la frase “caídos por Dios y por España” i procurà de ser més precís. Considerà que només setanta-set laics podien haver mort per les idees religioses.

El nacionalcatolicisme

El bisbe Cartaïà, salvat per la Generalitat i embarcat cap a França, passà a l'Espanya nacional i des de Pamplona, col·laborà amb el cardenal Gomà per al triomf dels sollevats. Si el 1937 pressionà el cardenal Vidal i Barraquer perquè signés la pastoral col·lectiva que beneïa la guerra com a croada, el juny de 1938 va escriure al president Companys perquè es rendís incondicionalment a Franco, de qui lloava “la justicia y generosidad de su noble corazón”, i el desembre del mateix any es va comprometre amb Serrano Suñer: “Esté cierto, Señor Ministro, de la agradecida y fervorosa adhesión de Iglesia a Su Excelencia el Jefe del Estado, así como de la ayuda que, cumpliendo su misión espiritual, prestará siempre al Gobierno para la mayor grandeza de España”.

Darrere les tropes d'ocupació, el febrer de 1939, el bisbe retornà, discretament, a la diòcesi, on presidí la llarga etapa de nacionalcatolicisme, en la qual ressuscitaren valors i fórmules que eren en clima de retirada i que llavors recomençaren amb més èmfasi i triomfalisme que abans de 1936. Es tractava de reconstruir el passat anterior a la II República, tant a escala material com de domini, i no calia interrogar-se sobre les raons profundes de la tragèdia soferta. El casament de l'Espasa i la Creu reportà beneficis mutus.

El bisbe Cartaïa considerà Franco un home providencial: “Jamás daremos los españoles suficientes gracias a Dios –afirmà– por habernos deparado un hombre como que el que se halla al frente de la Patria”. Tampoc no dubtà, per escrit, de demanar favors als ministres i de fer-los recomanacions, quan podien beneficiar persones concretes o la mateixa institució eclesiàstica. Davant la repressió de revenja dels vencedors, la seva veu no superà la discreció dins el silenci generalitzat de l'Església. Va suplicar uns quants indults que ajudaren a salvar la vida d'una persona de Tarragona i dues de Girona, però va fer un paper poc ferm davant la sentència que serví perquè l'escriptor Carles Rahola –a qui no podia acusar-se de cap delictes de sang– fos executat sense miraments.

L'Església va formar part del bàndol guanyador de la Guerra Civil i legitimà el règim polític que es configurà com a dictadura. A l'escola, al carrer, als espectacles, als banys i les platges, als costums en general... l'Església es va fer omnipresent, i la vella moral va servir per al control i la submissió. La política i la religió van anar tan de bracet a l'hora daurada del “Movimiento” en què, si més no, deu cape-

llans van tenir carnet de FET y de las JONS, la qual cosa volia dir una identificació més palesa amb el règim: Lluís Adroher, Francesc Arnau, Josep Calzada, Agustí Casanova, Josep Dausà, Josep Dorca, Joan Escapa, Joaquim Llauro, Domènec Ribas i Frederic Tapiola.

No es pot negar que, particularment, diversos capellans van fer gestions per alleugerir les penes aplicades en la repressió dels vençuts i, fins i tot, que feren peticions concretes d'indult per a condemnats a mort. Però també ho és que d'altres col·laboraren en la repressió política, tot certificant actituds negatives de feligresos en els expedients de la Llei de Responsabilitats polítiques. El 1949, en una carta als seus pares, l'escriptor Josep M. Gironella feia una crítica en la intimitat: “Con señores como mossèn Dorca, cada día la religión en España tendrá menos adeptos. Esos sacerdotes son ya completamente impopulares [...] La lección no la han aprendido, creo que son peores que antes. Tienen una extrema soberbia y van demasiado afeitados”.

Les manifestacions més visibles, del casament entre els dos poders, foren les processons de Corpus i de Setmana Santa, unificades pel bisbe, on els diversos estaments civils i religiosos eren tancats per la desfilada de l'exèrcit, cadascun amb l'uniforme emblemàtic particular. Justament, per donar més brillantor a la Setmana Santa de Girona, i com a signe de prestigi, s'inventà la figura de l'“hermano mayor”, nomenament que va recaure en personalitats del cercle que detenia el poder a Madrid. Homes com Joaquín Ruiz-Giménez, ministre d'Educació Nacional; Luis Rodríguez de Miguel, sotssecretari del ministeri de la Governació; Camilo Alonso Vega, ministre de la Governació; Luis Carrero

Blanco, ministre sotssecretari de la Presidència; Camilo Menéndez Tolosa, ministre de l'Exèrcit; Agustín Muñoz Grandes, vicepresident del Govern, etc.

Per damunt de qualsevol altra associació de laics, reflorí l'Acció Catòlica, que edità un portaveu mensual. En el primer número (1941), hi havia clarament la consigna: “El católico debe amar a su Patria, como Jesús amó a la suya. El amor debe traducirse en obras. El católico de verdad cumple todos los deberes con su Patria. De sobras lo demostraron los asociados de la Acción Católica de Gerona, en los días de nuestra Cruzada”.

“La palabra ‘política’ no tiene cabida en la Acción Católica” assegurava la revista. Però, la realitat, és que va haver-hi molts casos de militància doble, a l'Acció Catòlica i al partit únic, d'acord amb el casament de l'Església i el règim. Força elements de les juntes van tenir carnet falangista. Uns quants, fins i tot, van pertànyer a la Guàrdia de Franco, organització que aplegava els compromesos per antonomàsia amb el règim. La doble militància va incentivar també la participació política dels homes d'Acció Catòlica en les institucions polítiques locals o provincials, de la mateixa manera que d'altres ho feien en el govern de Madrid.

La intolerància religiosa va ser una altra de les característiques del nacionalcatolicisme. Militants d'Acció Catòlica, l'any 1948, van assaltar la capella evangèlica de Figueres. Deu anys després, els homes i el consiliari d'Acció Catòlica s'adreçaren al governador civil, per tal de denunciar l'activitat principalment propagandística de dues esglésies protestants a Girona “por lo que tiene de anticatólica y aun de antiespañola”. La simplificació, a part d'injusta i

barroera, era falsa. Un dels membres promotors de la comunitat baptista de Girona, Rafael Fontana, sortit de l'Acció Catòlica, era militant de FET y de las JONS i membre de la Guàrdia de Franco.

Hi hagué, puntualment, algunes situacions conflictives amb l'autoritat civil o militar. El 1939 va ser condemnat a mort mossèn Joan Fuster, denunciat per altres companys de la diòcesi, perquè havia prestat serveis a la presó durant la guerra. Aquell mateix any, el rector de Molló, mossèn Josep Roura, va ser denunciat per l'autoritat militar perquè, en un sermó, s'havia posat al costat de l'alcalde de la població, que havia estat empresonat. Molt més enrenou institucional van provocar, el 1955, els escrits, en català, de mossèn Andreu Soler, al full parroquial d'Agullana, on era criticada la doctrina de José Antonio Primo de Rivera sobre el patriotisme i la violència de l'estat totalitari.

També l'ús de la llengua catalana significà un problema a primera hora. Sense ser catalanista, el bisbe Cartañà defensà que no hi havia d'haver contradicció entre l'acceptació del règim franquista i el fet natural de parlar la llengua catalana, i que a l'Església li corresponia un paper de pacificació i d'integració, que xocava amb les ordres estrictament prohibitives de l'autoritat militar. En 1941 autoritzà un catecisme en castellà que contenia un apèndix en català, i en promogué, un de totalment en català, l'any 1947.

La jerarquia tampoc no va veure amb bons ulls el mètode d'adoctrinament de la Falange i reclamà la seva parcel·la en la formació del jovent. Des de començament dels anys cinquanta, abonà les activitats paral·leles, per mitjà de l'escoltisme, que funcionà, fins i tot dins el seminari i s'es-

tengué a les parròquies principals gràcies a la tasca dels vicaris joves. L'escoltisme significà una via alternativa, més connectada amb la realitat del país. Fins i tot, les famílies franquistes que es fiaven més de l'Església que dels principis de la Falange, hi inscriviren els fills. El 1961 es va constituir un organisme supradiocesà format per Girona, Vic i Barcelona, per tal de coordinar la seva actuació dins els principis de l'escoltisme catòlic. El Govern Civil mirà sempre l'organització amb una suspicàcia, pel que tenia de connexió amb el catalanisme, però no pogué limitar les competències de l'Església.

Renovació i crisi

La mort del bisbe Cartañà va coincidir amb el temps del Concili Vaticà II i una etapa de secularització creixent de la societat, encotillada encara políticament per la dictadura. Va ser una època de canvis interns i de tensions entre l'Església i l'Estat, perquè els principis i els acords mutus de la bona època es posaren en entredit. Però, alhora, la nova manera de plantejar la vida eclesial, en relació al món modern, traspalsà internament la institució eclesiàstica, la qual en resultà també tocada.

El bisbe Narcís Jubany, que durant deu anys (1964-1973) dirigí la diòcesi, primerament com a bisbe i després com a administrador apostòlic, va presidir un període incòmode que va tenir continuïtat durant els primers temps del pontificat del bisbe Jaume Camprodon, nomenat el 1973.

Les tensions internes comportaren la divisió dels capellans i l'abandonament dels hàbits eclesiàstics. Per als cape-

llans de les noves fornades, el nou bisbe no respongué a les esperances que el nomenament havia suscitat, perquè no donà pas a uns equips sacerdotals que obrissin camí a noves experiències i a una autèntica renovació pastoral, i perquè se'l veia més preocupat pel que succeïa a Madrid o a Roma que per comprometre's, més decididament, amb els problemes reals de la diòcesi. Narcís Jubany no va oposar-se a la figura del capellà obrer, a la renúncia a la paga de l'Estat, però no transigí en l'aspecte del celibat.

Amb el precedent de Joan Vinyes, vicari de l'Escala, que l'any 1951 penjà la sotana per tal de fer-se protestant i poder-se casar, el fenomen de les secularitzacions fou una manifestació de la crisi dels anys seixanta i setanta, que gotejà encara uns anys després. De 1965 a 1975, les desercions foren quaranta-dues, a les quals caldria afegir cap a una vintena més, en el decurs dels anys següents fins al 1994.

El nou ritme pastoral, derivat del Vaticà II, va topar amb la realitat política espanyola, privada de pluralisme polític i de les llibertats fonamentals, i representants de l'Església abonaren, albergaren i promogueren activitats que eren pròpies de l'oposició, tot aprofitant les concessions que l'Estat havia conferit a l'Església, en els moments d'entesa perfecta.

Tot i que el bisbe Jubany era una persona prudent, gens extremista, dotada de prestigi dins l'episcopat espanyol, el seu pontificat suscità odis i incomprendions notables a escala local. Si Cartaïa rebé el general Franco, a la catedral, el 1942, el 1949 i el 1960, Jubany mostrà la distància, i el cap de l'Estat no posà més els peus a Girona, tot i que passà per les terres gironines, el 1966 i el 1970.

Per a les forces del règim, el bisbe Jubany va ser el responsable del trencament de molts anys de casament entre l'Espasa i la Creu. Se'l va fer responsable de no saber mantenir l'ortodòxia tradicional i de no tenir controlats els capellans que malparlaven del règim. Per aquesta raó, la protesta pública li fou expressada, de manera ben sonada i teatral, per l'exèrcit, el 5 de juny de 1969, arran de la processó del dia de Corpus, quan el general Emerio Feliu s'absentà del lloc de preeminència que ocupava i ordenà la retirada de les forces militars "a golpe de tambor batiente". Les revistes *Fuerza Nueva* i *¿Qué pasa?* l'atacaren, sense miraments, amb els arguments propis de l'extrema dreta.

En la memòria oficial del Govern Civil corresponent a l'any 1968, dins el sector d'oposició al règim, a part de referir els escrits de la revista *Presència* i del nucli obrer de la Safa, a Blanes, lligat al PSUC, es feia notar: "La actitud de un extenso núcleo del clero secular en esta provincia, que por su exacerbado regionalismo y su postura un tanto demagógica en materia social, crean, en el medio social en que se desenvuelven, un clima latente de descontento injustamente". En el mateix sentit, el panorama traçat, el juny de 1973, pel Govern Civil era força més ampli, perquè la tònica de disconformitat havia continuat. Per a l'autoritat civil, la visió global de la diòcesi era, totalment, negativa:

"La diócesis de Gerona es netamente conflictiva. Existe un notorio divorcio entre el clero. Frente al Cabildo, de postura moderada en la mayoría de sus miembros, se han instalado en parroquias y cargos de la Diócesis, representantes del clero progresista que continuamente adoptan posturas conflictivas [...]. Más de 50 sacerdotes se consideran,

por sus declaraciones y homilías, claramente desafectos. La Diócesis de Gerona, estadísticamente, es de las primeras de España en expedientes de secularización. El Seminario es, prácticamente, inexistente por falta de vocaciones. Existe una constante exaltación del “catalanismo” como vehículo para el progresismo. Se nota la falta de autoridad. Existen contactos de los más relevantes miembros del clero progresista, con los medios de comunicación. La Hoja Parroquial y el semanario *Olot-Misión* mantienen, ordinariamente, posturas radicalizadas de crítica a nuestro Orden Político”.

Ja hi havia hagut un precedent, l'estiu de 1961, quan el Govern Civil va suspendre una conferència, de signe obre-rista, a Banyoles, perquè en una d'anterior s'havia atacat el règim. Aleshores el capellà Narcís Nierga discutí, públicament, amb la policia, “haciendo manifestaciones y resaltando su contrariedad con la situación actual del Régimen, diciendo que “por eso estaban contra ellos”, refiriéndose a los que desempeñan cargos de autoridad”.

Tanmateix el primer dels esdeveniments que marca la sèrie de fets seguits que deterioraren les relacions entre l'Església i les autoritats franquistes fou el comentari del full parroquial, el 9 de gener de 1966, a l'hora d'anunciar un curs set de preparació premilitar, on aparegueren unes frases que irritaren els militars. L'enrenou fou solemne entre el sector que se sentí ofès. Fins i tot el general Franco comentà l'episodi, dolgut, amb el seu cosí. El Cap de l'Estat tenia tota la raó quan afirmava: “Lo anterior está dicho por algún sacerdote, que por privilegio del régimen está excluido del servicio militar”. Però la declaració no feia mal a l'Església, com pensava Franco, sinó al règim que ell encarnava.

La primera posició pública antirègim d'una representació significativa del clergat gironí la trobem en la carta que vuit capellans (Modest Prats, Pere Font, Josep Iglésias, Narcís Tibau, Joan Busquets, Martí Amagat, Josep Claparols i Gabriel Roura) publicaren, el 20 de març de 1966, al diari *Los Sitios*. El tema que els mogué a posicionar-se fou la informació donada pel diari *Arriba* sobre els fets relatius a l'Assemblea Constituent del Sindicat Democràtic d'Estudiants, celebrada, clandestinament, al convent dels caputxins de Sarrià, i alhora, es mostraren en desacord amb el comentari que *Los Sitios* havia dedicat a la carta d'uns intel·lectuals catalans contraris al nomenament del bisbe Marcelo González, com a coadjutor de la diòcesi de Barcelona. Els autors de la missiva reforçaren la seva exposició amb uns textos conciliars, els quals per a ells tenien “preeminencia sobre los principios del Movimiento”.

El 1969 hom va intentar de dur, davant el Tribunal d'Ordre Públic, l'autor de l'escrit anònim que aparegué en el full parroquial glossant la festivitat de la Mare de Déu de Montserrat. S'hi al·ludia a les particularitats pròpies (“La lengua, el derecho, la economía, el arte y sobre todo la mentalidad y la idiosincrasia hacen de nuestra tierra un país muy diferente de los que rodean sus fronteras”), i a la doctrina del Vaticà II sobre les realitats naturals, i hom acabava demanant, la intercessió de la “Señora de Cataluña que la defienda de todos sus enemigos espirituales y temporales”.

L'any 1970, 326 gironins –seguint l'exemple d'altres indrets– signaren una sol·licitud d'ammistia per als presos

condemnat per activitats laborals i sindicals a l'Estat espanyol, la qual fou presentada al Govern Civil per tal que fos enviada al Govern. Entre les signatures hi havia les de vint-i-vuit capellans.

L'autoritat civil, basant-se en la Llei d'ordre públic, va arribar a imposar als sacerdots diocesans tres multes per sengles homilies pronunciades en dues esglésies de Girona (Modest Prats i Joaquim Domingo) i fins, per una altra, no pronunciada a la Bisbal d'Empordà (P. Jesús Jaén).

Els capellans simples foren els qui, primerament, prengueren posició davant els problemes socials i els esdeveniments polítics. Més endavant, els prelats s'afegiren a les reclamacions dels drets bàsics. Així, en 1973, el bisbe Jaume Camprodon, arran de la detenció de més d'un centenar de persones, que s'havien congregat a la parròquia de Maria Mitjancera de Barcelona (Assemblea de Catalunya), va pronunciar una homilia en què s'adherí a les paraules del cardenal Narcís Jubany, a favor del reconeixement dels drets naturals de l'home (associació i reunió).

En la mateixa línia de compromís, Jaume Camprodon es pronuncià, públicament, a favor de l'amnistia i la reconciliació, i en contra de la pena de mort el 1975. L'homilia escrita expressament arran de les condemnes contra membres d'ETA i del FRAP va ser-li prohibida per l'autoritat civil, fet que va ser-li confirmat per mitjà d'una trucada del nunci Dadaglio, que li féu saber un advertiment greu del ministeri de Justícia.

La preocupació per les llibertats polítiques i sindicals bàsiques, la justícia social i el fet català, temes de molta actualitat aleshores, generaren un nou anticlericalisme de

dretes, que apel·lava a la violència. De manera ben gràfica, ho resumia una pintada a la paret de la parròquia del Mercadal: “Curas rojos al paredón”. Es tractava d’un integrisme que demostrava una pobresa humana i intel·lectual ben notable.

Bibliografia

- AMETLLA, Claudi, *Memòries polítiques, II*, Barcelona, Distributions Catalònia, 1979.
- BLÁZQUEZ, Feliciano, *La traición de los clérigos en la España de Franco. Crónica de una intolerancia (1936-1975)*, Madrid, Trotta, 1991.
- CLARA, Josep, *Epistolari de Josep Cartañà, bisbe de Girona (1934-1963)*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2000.
- : “Crònica del bisbat de Girona”, dins *L'Església catalana durant el franquisme, 1939-1975*, Barcelona, Claret, 2005, p. 9-107.
- : “El capítol de Girona i la Segona República”, dins *Anuari 1988 de la Societat d'Estudis d'Història Eclesiàstica Moderna i Contemporània de Catalunya*, Tarragona, 1990, p. 59-73.
- : “Els bisbes de Girona davant la dictadura de Primo de Rivera”, dins *La dictadura de Primo de Rivera. Estudis sobre les comarques gironines*, Girona, Cercle d'Estudis Històrics i Socials, 1992, p. 75-101.
- LANNON, Frances, *Privilegio, persecución y profecía. La Iglesia Católica en España 1875-1975*, Madrid, Alianza, 1990.
- MASSOT, Josep, *Església i societat a la Catalunya contemporània*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2003.
- RAGUER, Hilari, *La pólvora y el incienso. La Iglesia y la Guerra Civil española (1936-1939)*, Barcelona, Península, 2001.
- Sacrificios, ruinas y despojos de la Iglesia gerundense durante el dominio marxista*, Girona, 1942.
- TUSELL, Javier, *Franco y los católicos. La política interior española entre 1945 y 1957*, Madrid, Alianza, 1984.

